การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผศ.น.ท.ดร.สุมิตร สุวรรณ

ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ประวัติ

การศึกษา

- ปริญญาตรี สาขาบริหารศาสตร์ โรงเรียนนายเรืออากาศ
- ปริญญาโท สาขาการศึกษานอกระบบ ม.เชียงใหม่
- ปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบัน

- รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

http://pirun.ku.ac.th/~fedusmsw/

วิทยาเขตกำแพงแสน

การวิจัย (Research)

- การแสวงหาความรู้อย่างมีระบบแบบแผน
- กระบวนการค้นหาความจริง
- การหาคำตอบให้กับคำถามที่ตั้งเอาไว้
- ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การวิจัย (Research)

- การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
- การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

แบ่งตามอะไร ?

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

- การศึกษาความรู้ ความคิด พฤติกรรมของมนุษย์
- เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นเหตุเป็นผล พิสูจน์และอ้างอิงได้
- นำไปอธิบาย/ทำนายพฤติกรรมของมนุษย์
- ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่แจงนับได้/วัดได้เป็นตัวเลข
- ใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

- การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม
- ความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมาย/คุณค่า
- ค่านิยม พฤติกรรม/อุดมการณ์
- การเข้าไปสัมผัสกับข้อมูล/ปรากฏการณ์
- ใช้การพรรณนา ไม่เน้นการใช้สถิติ/ตัวเลข

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
- การทดสอบสมมติฐาน
- มีแนวคิด/ทฤษฎีรองรับ

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม
- การทำความเข้าใจ+อธิบายความหมาย
- ต้องดูเป็นองค์รวม (holistic)
- ไม่จำเป็นต้องตั้งสมมติฐาน
- ไม่จำเป็นต้องมีแนวคิดทฤษฎีรองรับ

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

- ไม่ให้ความสนใจในบริบทรอบ ๆ
- สามารถควบคุมตัวแปรได้

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- ให้ความสนใจบริบททางสังคมวัฒนธรรม
- เมือง/ชนบท
- พุทธ/มุสลิม

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

- เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม
- ใช้ระยะเวลาในการศึกษาไม่นาน
- ไม่ต้องทำความรู้จักคุ้นเคย
- ตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วก็จากไป...

..ตีหัวแล้ววิ่งหนี..

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- เก็บรวบรวบข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม...
- ต้องเข้าไปสัมผัสแหล่งข้อมูล
- ต้องสร้างความสนิมสนมคุ้นเคย
- ใช้การศึกษาติดตามระยะยาว

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

- ลักษณะข้อมูลที่ได้จะเป็นตัวเลข/สถิติ
- สามารถแจงนับได้

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- ลักษณะข้อมูลที่ได้เป็นการพรรณนาความ...
- ประวัติความเป็นมา
- สภาพแวดล้อม
- บริบททางสังคมวัฒนธรรม
- ความรู้สึกนึกคิด
- การให้ความหมาย/คุณค่า...

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

- ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ
- หาความเที่ยงตรง (validity)
- นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out)
- หาค่าความเชื่อมั่น (reliability)

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบเครื่องมือ
- ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ
- การตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation)
  1) ด้านข้อมูล
  2) ด้านผู้วิจัย
  3) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

- วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติขั้นสูง
- ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เช่น SPSS

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ คำพูด ความรู้สึก ความคิดเห็น... สร้างข้อสรุป
- วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

- นำเสนอข้อมูลด้วยตัวเลขในลักษณะตาราง+คำอธิบาย
- มีความกระชับตรงไปตรงมาตามข้อมูลหรือผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ความแตกต่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาความเชิงบอกเล่า (ตัวอักษร+รูปภาพ)
- เสริมด้วยข้อมูลที่เป็นคำพูดน่าสนใจ โดยใส่เครื่องหมาย “.....”
- มีข้อมูลตัวเลขประกอบได้

สรุป

การวิจัยเชิงปริมาณ

- ศึกษากับคนจำนวนมากได้
- มีข้อจำกัดถ้าอ่านหนังสือไม่ออก
- การตั้งคำถามในแบบสอบถาม
- จำนวนแบบสอบถามหลายหน้า
- การเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์

สรุป

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- มีความยืดหยุ่น
- มีข้อจำกัดเรื่องเวลาในการศึกษา
- ไม่สามารถศึกษากับคนจำนวนมากได้
- ข้อค้นพบนำไปอ้างอิงกับกลุ่มอื่นไม่ได้
- อคติส่วนตัว/ความรู้สึกส่วนตัวของผู้วิจัย

การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

- โจทย์หรือคำถามการวิจัย
- การเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

โจทย์/คำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ

- คำถามที่ต้องการหาคำตอบ
- เป็นเรื่องที่ต้องการหา “ความหมาย/คุณค่า”
  1) มาจากปรากฏการณ์ในสังคม
  2) มาจากแนวคิด/ทฤษฎี/งานวิจัย
  3) มาจากแหล่งผู้ให้ทุน

การเลือกพื้นที่และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- ไม่นิยมใช้ “ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง”
- ใช้คำว่า พื้นที่ในการศึกษา/สนาม (field)
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (key informant)
- โดยการเลือกแบบเจาะจง
- ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นลึกซึ้งดีที่สุด

การเตรียมตัวเข้าพื้นที่

- ภาษา
- การแต่งกาย
- สมุดบันทึก
- กล้องถ่ายรูป
- เทปบันทึกเสียง
- การแนะนำตัว
- การสร้างความสัมพันธ์
- การทำแผนที่ชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- ตัวผู้วิจัย
- แบบสัมภาษณ์/แนวคำถาม
- สมุดบันทึก
- กล้องถ่ายรูป
- เทปบันทึกเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- หยุดพักการใช้แนวคิด/ทฤษฎี
- นำตัวเองไปสัมผัสปรากฏการณ์แบบคนใน โดย...
  1.การสังเกต (observation)
  2.การสัมภาษณ์ (interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ใช้ในระยะแรกของการวิจัย/การเข้าพื้นที่

1.การกระทำ/การใช้ชีวิตประจำวัน
2.แบบแผนการกระทำ/กระบวนการ/บทบาทหน้าที่
3.ความหมายของการกระทำนั้น
4.ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก
5.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก
6.สภาพสังคมทุกแง่มุมที่สังเกตได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

- ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษา
- มีการประทำกิจกรรมด้วยกัน
- เข้าใจความรู้สึกนึกคิด+ความหมาย
- มีการซักถาม/พูดคุย
- มีการจดบันทึกระหว่าง/หลังก็ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

- ใช้ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
- เตรียมคำถามแบบกว้าง ๆ
- ใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น
  - การตะล่อมกล่อมเกลา
  - การเงี่ยหูฟัง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ/แบบมีโครงสร้าง

- เตรียมคำถามไว้แน่นอนตายตัว
- มักใช้กับผู้นำ/ผู้บริหารองค์กร
- ไม่นิยมใช้เป็นวิธีการหลัก
- ไม่ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งในเรื่องความหมาย/ความรู้สึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสนทนากลุ่ม

- เป็นการระดมสมอง/อภิปรายเรื่องที่กำลังศึกษา
- ผู้เข้าร่วมควรมีประสบการณ์ใกล้เคียงกัน
- ใช้คนประมาณ 8 – 12 คน
- มีผู้ดำเนินรายการและผู้ช่วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อพึงระวังในการสัมภาษณ์

- การแนะนำตัว
- การสร้างความสัมพันธ์
- การจดบันทึกคำตอบ
- การใช้ภาษา
- เวลา
- สถานที่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการอื่น ๆ

- แบบสำรวจ
- แบบสอบถาม
- การศึกษาเอกสาร
  - เอกสารชั้นต้น
  - เอกสารชั้นรอง

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

- ตรวจสอบพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล
- การตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation)
  1) ด้านข้อมูล (เวลา สถานที่ บุคคล)
  2) ด้านผู้วิจัย
  3) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

- มักไม่ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล
- ใช้แนวคิด/ทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์
  1) การตีความและสร้างข้อสรุป
  2) การวิเคราะห์เนื้อหา
- เป็นข้อความแบบบรรยาย/ไม่มีสูตรสำเร็จ

สรุป

☞นำเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ ไปสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ

☞ใช้ข้อมูลตัวเลขจากการวิจัยเชิงปริมาณมาเสริมการวิจัยเชิงคุณภาพ

จรรยาบรรณของนักวิจัย

- เป็นเรื่องที่มีประโยชน์แก่มนุษย์และสังคม
- ได้รับการยินยอมจากบุคคลในปรากฏการณ์
- ต้องแสดงตนว่าเป็นใคร
- บอกจุดมุ่งหมายว่ามาทำอะไร
- ควรวางตัวเป็นกลาง
- ไม่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเดือดร้อน

คุณลักษณะที่จำเป็นของนักวิจัย

- มีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่จะทำวิจัย
- มีความสนใจกระตือรือร้น
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- มีความพยายามอดทน
- มีความกล้าที่จะทำการวิจัย/ซื่อสัตย์
- มีวินัยต่อตนเอง (self-discipline)